

VERGİ SİSTEMİNDE NELER DEĞİŞTİ?

1. GİRİŞ

Aşağı yukarı 10 aylık bir süredir kamuoyunun gündemini işgal eden, vergi kanunlarında önemli değişiklikler yapan yeni vergi kanunu nihayet 29.07.1998 tarih ve 23417 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yayımlanan 4369 sayılı Kanun ile vergi kanunlarında yer alan yasal düzenlemelerin yaklaşık %5'i değiştirildi.

Yeni Kanunla Türk Vergi Sisteminde köklü değişiklikler yapıldı. Yapılan değişikliklerin temel amaçları ise:

1. Vergi tabanının genişletilmesine yönelik olarak gelirin tanımı değiştirilmiş ve yasaların kavramadığı gelir unsuru bırakılmamaya çalışılmış, eğer bir gelir unsuru kanunlarda istisna edilmemişse, veraset ve intikal vergisinin konusuna girmiyorsa ve belli tutarı aşırıyorsa, kaynağına ve konusuna bakılmaksızın vergiye tabi değer ve kazanç irat olarak vergilenecektir.

2. İçinde yaşanılabilir bir vergi sistemi hedefi doğrultusunda gelir, kurumlar, veraset ve emlak vergisi oranları ile tapu harçlarında köklü indirimlere gidilmiştir.

3. Kurumların dağıtılmayan kazançları üzerindeki gelir vergisi stopajı kaldırılarak kurumlar vergisi tek isim altında basitleştirilmekte, böylece üniter yapının sağlıklı çalışması amaçlanmaktadır.

4. Gelir vergisinde kazanılmamış gelirin vergilendirilmesine son verilmektedir. Bu amaca yönelik olarak; hayat standardı esaslı tamamen kaldırılmakta, gelir ve kurumlar vergilerinde geçmiş yıl vergisi üzerinden geçici vergi uygulaması terk edilerek yerine işletmelere üçer aylık mali tablolar üzerinden kazandıkça geçici vergi ödeme mükellefiyeti getirilmektedir.

5. Ekonomik ve sosyal açıdan yarar bulunanlar ile, vergi tekniği açısından gerekli olan muafiyet ve istisnaların uygulanmasına devam edilirken, belge düzenini olumsuz etkileyen, rekabet eşitsizliği yaratan ve vergi tabanını eriten istisna ve muafiyetler daraltılmaktadır.

Garip Ayaz - Erol Bektaş
Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı

6. Mükellef haklarını koruma yönünde atılan en önemli adımlardan birisi de, mükelleflerin haklı bir sebebe dayanmadan bekletilen vergi iadesi alacaklarına Devletin faiz ödemesi uygulamasının başlatılıyor olmasıdır.

7. Etkinliği kalmayan motorlu taşıtlar vergisinin taşıt pulu aracılığıyla toplanması uygulaması sona erdirilerek, sistemdeki bürokrasi azaltılmaya çalışılmaktadır.

8. Ödeme gücü olmayan veya çok düşük olan küçük esnaf, tüccar, çiftçi belge düzeninin içine alınarak, belge zincirindeki kopuk halkalar tamamlanmakta, vergi sisteminin bütünlüğü kurulmaya çalışılmaktadır. Burada amaç; bu gruplardan daha az vergi almak, ancak bunların belge sisteminin yerleşmesine katkı yapmalarını sağlamaktır. Buradan hareketle; götürü usul uygulaması kaldırılarak basit usule geçilmekte, zirai kazançlarda temel vergileme usulü stopaj olarak belirlenmekte, vergiden muaf esnafın muafılığı devam ettirilmekte fakat, bu grupların bu ayrıcalıktan yararlanabilmeleri belge toplamaları şartına bağlanmaktadır.

9. Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin kavranmasında anahtar bilgi eksikliğini gidermek için Maliye Bakanlığı'na vergi kimlik numarası kullanımı zorunluluğu getirme konusunda yetki verilmekte ayrıca, işletmelere faaliyetlerini bu numara bazında manyetik ortamda vergi idaresine verme konusunda da mükellefiyet getirilmektedir.

10. Vergi ceza sistemine basitlik ve caydırıcılık kazandırılmaya çalışılmakta, bu amaçla ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi getirilmektedir. Ancak, sahte belge düzenlenmesi halinde, bunu düzenleyerek ülkedeki belge düzenini tahrip edenler özgürlüğü bağlayıcı cezalara muhatap kılınmaktadır.

11. Yapılacak vergi tarhiyatları ve kesilecek cezaların Hazineye erken intikalini sağlamaya yönelik olan tarhiyat öncesi ve tarhiyat sonrası

uzlaşma kurumlarına etkinlik kazandırılmaya çalışılmakta, bu amaçla kısmi uzlaşma imkanı getirilmektedir. Bu şekilde sadece uzlaşılan vergiye ilişkin cezaya uzlaşma hakkı tanınmakta, uzlaşılmayan vergide ise, ceza uzlaşması imkanı ortadan kaldırılmaktadır.

12. Gelirin tanımında yapılan değişikliğin zorunlu bir sonucu olarak bu kanun ile vergi sisteminde 30 Eylül 1998 ve 30 Ekim 1998 tarihleri milat kabul edilerek, yeni bir döneme mükelleflerin her ne suretle olursa olsun kayıtdışı kalmış bulunan nakit ve nakit benzeri servet unsurları ile aktif değerlerinin kayıtlı sisteme alınmaları imkanı getirilmektedir. Bu amaçla kayıtdışı kalmış bulunan aktif değerlerin katma değer vergisine karşılık gelecek şekilde asgari bir vergi ödenmesi karşılığında; başkaca bir mali yaptırıma muhatap olmaktan kurtulunmaktadır.

13. Enflasyon muhasebesinin getirilmesi yönünde yoğun talepler ve ekonomik gerekçeler olmasına karşın, yeni vergi kanunu enflasyon muhasebesi getirmemektedir. Buna gerekçe olarak da; gerek 1998 bütçesinde öngörülen gelir hedefinin gerçekleştirilmesi ve gerekse Hükümetin 3 yıllık ekonomik program hedefleri doğrultusunda böyle bir düzenlemenin getirilmesine gerek olmadığı yönündeki kanıdır.

Yukarıda yer alan tespit ve amaçlar doğrultusunda; Türk Vergi Sisteminin temelini oluşturan Vergi Usul Kanunu (VUK), Gelir Vergisi Kanunu (GVK), Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) ve Katma Değer Vergisi Kanunu (KDVK)'nda yapılan değişiklikler ana hatları ile aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

2. VERGİ USUL KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

2.1. Maliye Bakanlığı Mükellefin Beyanları İle Kesinleşen Vergi ve Cezalarını Açıklayabilecek.

VUK'nun 5. maddesinde yapılan değişikliklere göre Maliye Bakanlığı;

-Mükelleflerin beyanlarını, kesinleşen vergi ve cezalarını;

-Vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ve ceza miktarlarını açıklayabilecektir. Diğer taraftan Maliye Bakanlığı bu yetkisini mahalli teşkilatlarına da devredebilecektir. Bu konudaki açıklamalar bizzat Bakanlık tarafından yapılabileceği gibi, yetki devredilen Bakanlığın yurtdışı ve taşra teşkilatı ile vergilendirme yetkisi bulunan belediye gibi diğer ilgili kamu idareleri tarafından da her türlü basın, yayın ve iletişim araçları ile yapılabilecektir.

Diğer bir düzenleme ise; sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge (Naylon Fatura) düzenleyenler veya kullananlar vergi inceleme raporu ile tespit olunanlar; kanunla kurulan mesleki kuruluşlara bildirilebileceklerdir. Bu konu vergi mahremiyetinin ihlali sayılmayacaktır.

2.2.Mükellefler Artık Fazla ve Yersiz Olarak Tahsil Edilen Vergiler İçin Devletten Faiz Alabileceklerdir.

Vergi Usul Kanunu'nun 112. maddesinde yapılan değişikliğe göre, fazla veya yersiz olarak tahsil edilen veya vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde iade edilmesi gerekmektedir. Eğer bu üç aylık süre içerisinde iade işlemi yapılmaz ise, 6183 sayılı kanunun 48. maddesine göre belirlenen tecil faizi oranına göre hesaplanacak tutarda mükelleflere faiz ödenecektir.

Yapılan bu değişiklik ile Türkiye'de uzun yıllardan beri şikayet konusu olan mükelleflerin vergi borçlarına faiz hesaplandığı halde alacaklarına faiz hesaplanmaması uygulaması ortadan kaldırılmış olmaktadır. Böylelikle, mükelleflerin alacaklarına ilişkin işlemler bir taraftan hızlandırılmış olmakla birlikte diğer taraftan da ödenecek faiz tutarı mükelleflerin enflasyondan kaynaklanan kayıplarını karşılayacaktır.

2.3.Gerçek Bir Faaliyeti Olmayan ve Belge Düzenini Tahrir Eden Mükelleflerin Mükellefiyet Kaydı Re'sen Kaldırılabilir.

Bir mükellef işi bırakma bildiriminde bulunmamışsa, bu mükellef hakkında işi bıraktığının tespit edilmesi

veya yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adresinde bulunmaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edinilememesi halinde mükellef işi bırakmış sayılacak ve mükellefiyet kaydı silinecektir.

Gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyeti bulunan bazı mükellefler vergiye tabi olmayı gerektiren işlemlerine son verdikleri ve işyerini kapatıkları halde bu durumunu vergi dairelerine bildirmemektedirler. Bu durumda, beyanname verilmediği için, mükellefler hakkında takdir komisyonlarınca tarhiyatlar yapılmaktadır. Böylece hem mükellefler mağdur olmakta hem de vergi idaresinin külfeti artmaktadır. Ayrıca, bazı mükelleflerin mükellefiyet tesisini bütünüyle sahte belge ticaretine yönelik olarak yaptırdığı bilinmektedir.

Yapılan düzenleme ile hem vergi dairelerinin yükü hafifleyecek hem mükellefleri zor durumda bırakan gereksiz tarhiyatlar son bulacak hem de gerçekte faaliyeti bulunmayan ancak sadece mükellefiyeti bulunmasını kullanarak sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge yaratan kötü niyetli mükellefler engellenmiş olacaktır.

2.4.Mükelleflere Faaliyetleri İle İlgili Tahsilat ve Ödemelerini Banka veya Finans Kurumlarınca Düzenlenen Belgelerle Tevsik Etmeleri Zorunluluğu Getirme Konusunda Maliye Bakanlığına Yetki Verilmiştir.

4369 sayılı kanundan önce mevcut bulunan uygulamalar, sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyen mükellefler ile sözkonusu belgeleri kullanan mükellefler arasında varmış gibi gösterilmeye çalışılan mal alım-satımı ile hizmet ifasına ilişkin büyük miktardaki ödemelerin elden nakit olarak yapılmış gibi gösterildiğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, mükelleflerin bir kısmının da dönem kazancının eksik belirlenmesine yol açacak çok yüksek tutarlı bir takım işlemlerde, bankacılık sistemlerini iz bırakmamak için kullanmaktan kaçındıkları bilinmektedir.

Bu nedenlerle Vergi Usul Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, mükelleflere faaliyetleri ile ilgili tahsilat ve ödemelerini banka veya finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğu getirme konusunda Maliye Bakan-

lığına yetki verilmiştir. Bu yetkinin nasıl kullanılacağı Maliye Bakanlığı'nca yapılacak düzenlemelerle ortaya çıkacaktır. Ayrıca, bu değişikliğin uygulanmasına katkı sağlayacak ve kesin bağlantıların kurulmasını kolaylaştıracak olan 4358 sayılı "Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması Hakkında Kanun" 4.4.1998 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır.

2.5.Menkul Kıymetlerin Vergi Ertelenmesi Niteliğine Dönüşen Değerleme Ölçüsü Değiştirilmiştir.

Eski mevzuata göre, Türk ve yabancı hisse senetleri ile tahviller alış bedeli ile değerlendirilirdi. Yani, dönem sonunda işletmede mevcut bulunan menkul kıymetler vadelerine bakılmaksızın alış bedelleri ile değerlendirilirdi. Böyle olunca, dönem sonunda vadesi dolmamış bir çok menkul kıymetin gelirleri ilgili dönem kazancına yansımıyor ve gelecek yıllara (vade tarihine) sarkıyordu. Bu durum, vergilemede dönemsellik ve tahakkuk ilkelerinden sapma anlamına geliyordu.

Yapılan düzenlemelerden sonra, hisse senetleri ile en az %51'i Türkiye'de kurulu bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgelerinin haricinde kalan her türlü menkul borsa rayıcı ile değerlendirilecektir. Borsa rayıcının olmaması veya borsa rayıcının muvazaalı bir şekilde oluştuğunun anlaşılması halinde, değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanacaktır. Örneğin, dönem sonunda işletmede mevcut bulunan ve vadesi sonraki yıl dolacak olan hazine bonosu artık alış bedeli ile değil, alış bedeline sözkonusu hazine bonosunun vadesinde elde edilecek toplam gelirin iktisap tarihi ile dönem sonu arası döneme isabet eden kısmın eklenmesi suretiyle bulunacaktır.

1998 yılı kazançlarına da uygulanacak olan sözkonusu değişikliklerin ticari kazancın dönemsellik ve tahakkuk ilkelerine daha uygun şekilde tespit edilebilmesi amacıyla yönelik olduğu görülmektedir.

2.6.Yabancı Para Cinsinden Düzenlenen Alacak ve Borçlar İçin de Reeskont Hesaplanabilecek.

Eski uygulamada vadesi dolmamış olan yabancı para cinsinden senede bağlı alacak ve borçlar reeskonta tabi tutulmıyordu. Ancak yapılan düzenleme ile yabancı para cinsinden senede bağlı alacak ve borçların değerlendirilmesi eskiden olduğu gibi Maliye Bakanlığı'na belirlenecek kurlar üzerinden yapılacak olup, ayrıca bu tür senetler artık belli bir iskonto haddi uygulanmak suretiyle, reeskonta tabi tutulabilecektir. Reeskont işleminde uygulanacak faiz oranı; senet üzerinde faiz oranı bulunması halinde bu faiz oranı, herhangi bir faiz oranının belirtilmemiş olması halinde ise LIBOR 'dur. (Londra Bankalar Arası Faiz Oranı)

Böylelikle, piyasa ekonomisinin bir gerçeği olan yabancı para cinsinden senetli borçlanma ve alacaklanma durumlarında artık mükellefler 1998 yılı kazançları da dahil olmak üzere daha gerçekçi bir şekilde kazançlarını hesaplayabileceklerdir.

2.7.Cezalarda Önemli Değişiklikler Yapılmıştır.

Mevcut düzenlemede yer alan ceza sistemi köklü değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerin en önemlisi; kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezaları kaldırılarak bunların yerine vergi ziyai cezası getirilmiştir. Ceza sisteminde yapılan bu değişikliklerle para cezasını gerektiren fiiller ile hapis cezasını gerektiren fiiller arasındaki ayrımı gözeterek şekilde bir düzenleme yapılmıştır. Vergi ziyai suçu mükellef veya sorumlu tarafından verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesi veya eksik tahakkuk ettirilmesi suretiyle vergi ziyasına sebebiyet verilmesi olup, bu suçu işleyenlere ziyaa uğratan verginin bir katına kadar ceza uygulanacaktır. Ayrıca, vergi ziyasına uygulanması öngörülen ceza, gecikme faizinin yarısı oranında enflasyona endekslenmektedir. Yapılan değişikliklerden sonra eski sistematikte vergi ziyasına bağlı olan kaçakçılık cezası yeniden düzenlenmiş ve hürriyeti bağlayıcı cezalar arasına alınmıştır. Kaçakçılık suçunun yeni halinde vergi ziyai şartı aranmayacaktır. Önemli olan fiilin işlenmesi olup, ayrıca vergi ziyai da varsa buna yönelik

olarak da ziyaa uğratan verginin üç katı oranında ceza kesilecektir.

Cezalarla ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer konu da hürriyeti bağlayıcı cezalardan bir kısmının paraya çevrilme imkanına kavuşturulmuş olmasıdır. Özellikle, naylon fatura düzenleme ve kullanma fiilinde paraya çevrilebilme olanağının sağlanması dikkat çekmektedir. Bir diğer önemli değişiklik de sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge kullanma fiilinin işlenip işlenmediğinin tespitinde aranan "bilerek kullanma" koşulunun kaldırılmasıdır. Böylece, eğer bir işletmede bu türden bir belgenin kullanılmış olması yeterli sayılacak ve bilerek kullanılıp kullanılmadığı araştırılmayacaktır.

2.8.Vergi Cezalarında Uzlaşma İmkânı Kaldırılmış ve Cezanın Uzlaşılabilir Vergiye Göre Düzeltilmesi İmkânı Getirilmiştir.

Yapılan düzenlemelerden sonra cezalar uzlaşma kapsamı dışında tutulmuştur. Ancak, eskiden olduğu gibi ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergiler belirli şartların yerine getirilmesi halinde uzlaşma kapsamında bulunmaktadır. Tarh edilen vergilerde uzlaşmaya varılması halinde ise, ceza uzlaşılabilir vergi tutarına göre düzeltilmektedir.

Ayrıca, eski uygulamaya göre kaçakçılık cezası kesilen hem vergi hem de ceza uzlaşma kapsamı dışındaydı. Yeni düzenlemeye göre ise ceza uzlaşma kapsamında bulunmazken, vergi uzlaşma kapsamına alınmıştır. Ancak, uzlaşılabilir vergiye göre ceza da düzeltilmektedir.

2.9.Vergi Sistemine Otomatik Endeksleme Yerleştirilmiştir.

Vergi Usul Kanununda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş olan para ile ödenecek miktarları, her yıl önceki yıla ilişkin olarak belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılarak uygulanacaktır. Bunun anlamı, vergi sisteminin büyük bir bölümüne otomatik endekslemenin yerleştirilmiş olduğudur.

Bu endeksleme dışında, parasal sınırlarla ilgili önemli gördüğümüz iki değişikliği daha belirtmek gerekmektedir. Bunlardan birincisi yazar kasa fişi düzenlemede üst sınırın yıl sonuna kadar 15 milyon lira olarak uygu-

lanacağıdır. İkincisi ise, amortismanı tabi iktisadi kıymetlerde aktifleştirilme için ihtiyarilik şartının yıl sonuna kadar 5 milyon liradan 50 milyon liraya yükseltildiğidir.

3.GELİR VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

3.1.Vergilendirmeye Esas Olan Gelirin Tanımı Değiştirilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununda yapılan köklü bir değişiklikle vergilendirmeye esas olan gelirin tanımı ve kapsamı değiştirilmiştir. Yapılan değişikliklerle bundan böyle gelir en geniş anlamı ile dikkate alınmakta ve her türlü kazanç ve irad vergisel olarak kavranabilir hale gelmektedir. Gelirin yeni tanımı; bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği, tasarruf veya harcamasına kaynak teşkil eden her türlü kazanç ve iratların safi tutarıdır şeklinde yapılmıştır. Bu tanımın bir uzantısı olarak, kaynağı ne olursa olsun diğer her türlü kazanç ve iratlar da verginin konusuna alınmıştır.

Gelirin tanımı ve konusunda yapılan bu köklü değişiklikten sonra, kişilerin her türlü tasarruf veya harcamalarının izahı sorulabilecektir. Eğer, tasarruf ve harcamaya konu olan gelirin vergisi ödendiği veya kanunlarla istisna edilen herhangi bir kazançtan sağlandığı ispat edilemezse bu harcama veya tasarrufun tamamı diğer kazanç ve irat olarak değerlendirilecek ve vergiye tabi tutulacaktır. Bu şekildeki kazanç ve iradın elde edildiği dönemin tespit edilememesi halinde ise, tasarruf veya harcamanın yapıldığı dönemden bir önceki vergilendirme döneminin kazancı sayılacak ve vergi alınacaktır.

Görüldüğü üzere yapılan değişiklikler sonrası verginin konusuna girmeyen herhangi bir gelir unsuru bırakılmamaktadır. Eskiden verginin konusuna giren bütün kazançlar tek tek sayılarak belirlene yapılmışken, artık harcama ve tasarruf konusu yapılan her türlü kazanç daha önce mevcut altı gelir grubuna girmiyorsa diğer kazanç ve irat olarak verginin konusuna girmektedir. Bu şekilde diğer kazanç ve irat olarak verginin konusuna giren gelir için vergilendirme yapılabilmesinin yalnızca bir şartı bulunmaktadır. Eğer, diğer kazanç ve iradın

matrahı, gelir vergisinin hesaplanmasında kullanılan tarifenin birinci ve ikinci dilimlerinde yer alan tutarların yarısını aşmıyorsa vergileme yapma imkanı bulunmamaktadır. Demek ki, diğer kazanç ve iratların vergilendirilebilmesi için bu oranın geçilmesi gerekmektedir.

3.2. Gayrimenkullerin Satışından Elde Edilen Kazançlarla İlgili Değişiklikler.

Gelirin tanımında ve konusunda yapılan değişikliğin uzantısı olarak; gayrimenkullerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için de gelir vergisi beyannamesi vermek gerekecektir. Bir şahsın hiç bir ticari faaliyeti olmasa bile gayrimenkulünü satması halinde elde edeceği kazanç dolayısıyla gelir vergisi ödemesi gerekecektir.

Genel durum bu olmakla birlikte, bu konuya has olmak üzere özel bir istisna getirilmiştir. Bu istisnaya göre, 2008 yılı sonuna kadar uygulanmak üzere, ne şekilde iktisap edilmiş olursa olsun 5 yıldan fazla elde tutulan konutlar ile köy kıymet beyan defterine kaydı gereken gayrimenkullerin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar vergilendirilmeyecektir. Ayrıca, konutlar ile köy kıymet beyan defterine kaydı gereken gayrimenkullerden veraset yoluyla iktisap edilenlerin elden çıkarılmasında bu 5 yıllık süre şartı aranmayacak ve 2 yıl sonra da elden çıkarılsa vergilendirme yapılmayacaktır. Dikkat edilecek olursa, istisna sadece konut ve köy kıymet beyan defterine kaydı gereken gayrimenkulleri kapsamakta olup, bunların dışındaki diğer bütün gayrimenkullerin (dükkan v.b.) elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar vergiye tabidir.

3.3. Esnaf Muaflığında Yeni Düzenlemeler Yapılmıştır.

Esnaf muaflığından faydalanabilmenin şartlarından olan alış ve satış hadlerine ilişkin sınırlamalar kaldırılmıştır. Artık, esnaf muaflığından faydalanmak isteyen esnaflar esnaf odasına kaydolmak ve belediyeden "Esnaf Muaflığı Belgesi" almak zorundadırlar. Esnaf muaflığından yararlananların faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldıkları mal ve giderlere ilişkin aldıkları belgeleri saklama ve ibraz zorunluluğu getirilmiş, bu zorunluluğu yerine getirmeyenlerin esnaf muaflığından yararlanamayacakları belirtilmiştir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda "Esnaf Muaflığı Belgesi" iptal edilecektir.

3.4. Binaların Mesken Olarak Kiraya Verilmesine İlişkin İstisnadan Sadece İyi Niyetli Mükellefler Yararlanabilecektir.

Yapılan değişikliklerden sonra binaların mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen hasılatın 240 milyon lirası gelir vergisinden müstesnadır. Ancak, istisna haddi üzerinde hasılat elde edilip beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi durumunda istisnadan faydalanmak mümkün değildir. Bu uygulama 1998 yılı gelirlerine de uygulanacaktır.

3.5. Yatırım İndirimi Müessesesi Daha Cazip Hale Getirilmiştir.

Yatırım indiriminden sadece fiilen yapılan yatırım harcamaları değil aynı zamanda gelecek yılda yapılması öngörülen yatırım harcamaları da faydalanabilecektir. Ancak, yatırım teşvik belgesi aranmaksızın yapılan yatırımlarda yatırım indirimi, harcamanın yapıldığı yıl kazancından başlayarak uygulanacaktır.

Yatırım indiriminden yararlanmada aranan asgari yatırım tutarları 1998 yılı için ticari ve sınai yatırımlar için 50 milyar liraya ve zirai yatırımlar için de 10 milyar liraya yükseltilmiştir.

Yatırım indiriminin oranı %40'a yükseltilmiştir.

Eski düzenlemeye göre, ilgili yıl kazancından indirilemeyen yatırım indirimi tutarı sadece izleyen üç yıl için yeniden değerlendirilme oranında artırılarak dikkate alınmaktayken, yeni düzenlemelerden sonra uygulama sürekli hale getirilmiş ve indirilecek tutara ulaşmaya kadar endekslemeye devam edilebilecektir.

3.6. Ticari faaliyette Kullanılan Taşıtların Gider ve Amortismanlarının Tamamı İndirim Konusu Yapılabilecektir.

Mükellefler tarafından ciddi olarak eleştiri konusu yapılan bu aksaklık giderilmiştir. Artık mükellefler işle ilgili olarak kullandıkları taşıtların gider ve amortismanlarının tamamını ticari kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabileceklerdir.

3.7. Ticari Kazancın Tespitinde Götürü Usul Uygulaması Kaldırılarak Yerine Basit Usul Getirilmiştir.

Ekonomik hareketlerin birikimli etkisi düşünüldüğünde götürü usul belge düzenini tahrip ettiği için, kayıt dışı ekonomiyi besler hale gelmişti. Ayrıca götürü usulün bir diğer sakıncası da gerçek gelirleri üzerinden vergilendirilen mükelleflerle birlikte toplumun bir çok kesimi tarafından itirazlara neden olmasıydı.

Bu ve benzeri sakıncaları gidermek ile belge düzeninin yerleştirilerek kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınması ve gerçek kazançların vergilendirilmesi amaçlarıyla, 4369 Sayılı Kanun ile ticari kazancın tespitinde götürü usul kaldırılmış ve yerine Basit Usul getirilmiştir. Bu mükellefler defter tutmayacaklar ancak, faaliyetleri ile ilgili olarak belge vermek ve almak zorunda olacaklardır. Bu belgeleri bir zarfta ayrı ayrı biriktirecekler ve meslek odaları vasıtasıyla saklayacaklardır. Üç ayda bir Katma Değer Vergisi beyannamesi vereceklerdir. Ayrıca bu mükellefler artık cari vergilendirme döneminde gelir vergisi ödemeyecekler, bir yılda elde edilen kazançlarını ertesi yıl beyan edip yine ertesi yıl ödemeye başlayacaklardır.

3.8. Gayrimenkullerin İktisap Bedelinin Her Yıl %5'i Gayri Safi Hasılatтан İndirilebilecektir.

Yapılan düzenlemeyle konut olarak kiraya verilen gayrimenkullerin iktisap bedelinin her yıl %5'i beş yıl süre ile gayri safi hasılatтан indirilebilecektir. Beş yıllık süre iktisap yılından itibaren başlamaktadır. Kiraya verilen birden fazla konut ile ilgili gider indirimi tutarı diğer konutla ilgili irattan indirilemeyecektir. İradın yetersiz olması dolayısıyla indirilemeyen götürü gider tutarının, diğer bir gelir unsurundan indirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

3.9. Dağıtılabilir Karın Kurum Bünyesinde Gelir Vergisi Stopajına Tabi Tutulması, Karın Dağıtılması Şartına Bağlanmış ve Vergi Alacağı Oranı 1/3'ten 1/5'e Düşürülmüştür.

Mevcut sistem içerisinde kurumların elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisine tabi tutulduktan sonra kalan dağıtılabilir karın kurum bünyesinde gelir vergisi stopajına tabi tutulmasında karın dağıtılıp dağıtılmadığına bakıl-

mıyordu. Ancak, yeni düzenleme sonrası, ortaklara kar dağıtımı yapılmadığı sürece kurum bünyesinde gelir vergisi stopajı yapılması sözkonusu değildir. Yani, bir anlamda kar dağıtımı yapılmaya kadar bir vergi erteleme söz konusudur.

Tam mükellef şahısların kurumlarından elde ettiği kar paylarının bundan böyle 1/5'i vergi alacağı olarak hesaplanacak ve menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmeye devam edilecektir. Ayrıca, artık yatırım fonlarının katılma belgeleri ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kar payları için de vergi alacağı hesaplanacaktır.

3.10.Faiz Niteliğindeki Menkul Sermaye İratlarının Vergilendirilmesinde Reel Değerleri Esas Alınacaktır.

Yeni düzenlemeye göre, faiz niteliğindeki menkul kıymetlerin (mevduat faizleri, devlet tahvili-hazine bonusu faizleri, repo gelirleri yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kar payları v.b.) vergilendirilmesinde bunların sadece reel değerleri verginin matrahını oluşturacaktır. Çünkü, bu tür menkul kıymetlerin gelirlerinin tespitinde, bu gelirlere Maliye Bakanlığı'na belirlenecek indirim oranının uygulanması suretiyle bulunacak kısım menkul sermaye iradı olarak sayılmayacaktır. Bu indirim sadece şahısların elde edeceği gelirler için geçerli olup, ticari işletme bünyesinde elde edilen bu tür gelirler için böyle bir indirim uygulanmayacaktır.

3.11.Aile Reisi Beyanı ve İhtiyari Toplama Müesseseleri Kaldırılmıştır.

Mevcut uygulamada, bir takvim yılı içinde elde edilen gelirler prensip olarak tek bir beyannamede toplanmakta ve ancak bazı hallerde toplama yapılmayarak beyanname verilmemekteydi. Hatta, belli koşullarda bazı kazanç ve iratların beyannameye dahil edilip edilmeyeceği konusunda mükelleflere ihtiyarilik tanınmıştı. Ayrıca, tam mükellefiyette eşlerin ve velayet altındaki çocukların yıllık beyanname ile bildirilmesi gereken gelirleri aile reisi tarafından tek bir beyanname ile bildiriliyor ve gelir vergisinin artan oranlı tarifesi nedeniyle de daha fazla vergi ödeniyordu.

Yeni, düzenlemelerden sonra, ihtiyari toplam ve aile reisi uygulamaları kaldırılmıştır. Artık, eş ve çocuklar yıllık beyanname ile beyanı gereken gelirlerini kendileri beyan edeceklerdir. Yeni şeklinde yıllık beyanname ile beyan edilmeyecek gelirler tek tek sayılmıştır. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verilecek olsa bile tek tek sayılan bu gelirler beyan edilmeyecektir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da eskiden ticari, zirai veya mesleki kazancı bulunan bir şahsın diğer bütün gelirlerini de beyan etmek zorunda olmasına rağmen yeni düzenleme ile bu kişilerin artık Kanunda tek tek sayılan diğer gelirlerini hiç bir şekilde beyan etmeyecekleridir.

3.12.Gelirin Tespitinde Dikkate Alınan Bağış ve İndirimlerin Sınırı Daraltılmıştır.

Yapılan değişikliklerle bağış yapılabilecek kurum ve kuruluşların sayısı azaltılmıştır. Ayrıca, mevcut düzenlemede Türk Kanunu Medenisine göre kurulan vakıflara yapılan bağış ve yardımlar indirim konusu yapılabılırken, yeni düzenlemede sadece bu vakıflardan Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yapılan bağışlar indirim konusu yapılabilecektir.

3.13.Farklı Gelir Unsurlarına Göre Beyanname Verme ve Ödeme Zamanları Değiştirilmiştir.

Yeni düzenleme sonrası elde edilen gelirler ve bu gelirlerin beyan ve ödeme zamanları aşağıda tablo halinde yer almaktadır.

Gelirin Türü	Beyan Zamanı	Ödeme Zamanı
Gayrimenkul Sermaye İradı	Ocak	Ocak-Nisan-Temmuz
Basit Usulde Tespit Edilen Ticari Kazanç	Şubat	Şubat-Mayıs-Ağustos
Diğer Gelirler	Mart	Mart-Haziran-Eylül

3.14.Gelir Vergisi Oranlarında İndirime Gidilmiştir.

Genel olarak vergi yükünün azaltılması amacıyla öncelikle gelir vergisine esas vergi tarifesi oranları ile birlikte değiştirilmiştir. 1.1.1999

tarihinden geçerli olmak üzere, yapılan düzenleme ile vergiye tabi gelire uygulanacak vergi dilimi sayısı 7'den 6'ya indirilmiş. Aynı şekilde, bu dilimlerden en düşüğüne uygulanacak vergi oranı da %25'ten %15'e, en yüksek oran da %55'ten %40'a indirilmiştir.

Vergi oranlarındaki bu indirimin asıl amacı verginin tabana yayılması ve vergiye gönüllü uyumun sağlanmasıdır.

3.15.Geçici Vergi Müessesesi Yeniden Düzenlenmiştir.

Mevcut düzenlemede geçici vergi beyan edilen gelir vergisi üzerinden hesaplanmaktaydı. Yani, geçici verginin matrahı gelir vergisiydi. Ancak, artık geçici verginin matrahı ticari ve mesleki kazancın bizzat kendisi olmaktadır.

Geçici vergiyle ilgili bir diğer değişiklik de geçici verginin cari dönemde üçer aylık dönemler itibarıyla ortaya çıkan kazançlar üzerinden hesaplanarak ödenmesi yönteminin zorunlu hale getirilmesidir. Ayrıca, geçici verginin oranı da %50'den %15'e indirilmiştir. Bu şekilde hesaplanan geçici vergi, üç aylık dönemi izleyen ikinci ayın onbeşinci günü akşamına kadar beyan edilecek ve aynı süre içerisinde ödenecektir.

4.KURUMLAR VERGİSİ İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

4.1. Bağış ve Yardımları Düzenleyen Hüküm Değiştirildi.

- Yapılan değişikliklerle kurumların;
- Genel bütçeye dahil dairelere,
 - Katma bütçeli idarelere,
 - İl özel idarelerine,
 - Belediyelere,
 - Köylere,

• Kamu menfaatlerine yararlı derneklere,

• Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara,

• Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapacakları bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının %5'ine kadar olan kısmı kurum kazancından gider olarak indirilebilecektir.

Oran %2'den %5'e çıkarıldı, ancak; bağış ve yardım yapılacak kurum ve kuruluşlar daha sınırlı hale getirildi.

Diğer taraftan kurumlar vergisi mükelleflerince camilerin inşası dolayısıyla yapılan harcamalarla, bunlara ilişkin bağış ve yardımların gider yazılması uygulamasına son verildi.

4.2.Kurumlar Vergisi Oranı ve Geçici Vergi Uygulaması Değiştirildi.

Yapılan değişikliklerden sonra kurumların vergilemesine ilişkin sistem özetle şöyle olacaktır.

• Asgari kurumlar vergisi uygulaması kaldırıldı.

• Kurumların vergi sonrası kurum kazançları üzerindeki %10 ve %20 oranındaki gelir vergisi stopajı kaldırıldı.

• Kurumlar Vergisi Oranı %25'ten %30'a çıkarıldı.

• Tam ve dar mükellef kurumlar indirim ve istisnalar (iştirak kazançları hariç) üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın gelir vergisi stopajı yapacaklardır.

• Dar mükellef kurumlar indirim ve istisna kazançları dışında kalan kazanç ve iratlarından kurumlar vergisi ve fon payı düşüldükten sonra kalan kısım üzerinden yine belirlenen oranlarda stopaj yapacaklardır. Bu stopaj da kar dağıtımına bağlı olmak-sızın yapılacaktır.

• Tam mükellef kurumlar ise indirim ve istisnalara isabet eden kısım hariç, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin 1, 2, ve 3 numaralı bentlerinde yer alan kar paylarından stopaj yapacaklardır. Bu mükellefiyet kar dağıtımına bağlıdır. Kar dağıtımı yapılmadıkça bu şekilde stopaj da yapılmayacaktır. Ayrıca karın sermayeye ilavesi kar dağıtımı sayılmamakta, bu suretle kurumlar oto finansmana yönlendirilmektedir.

• Vergi alacağı oranı 01.01.2000 tarihinden sonra elde edilecek kar paylarına uygulanmak üzere 1/3'ten 1/5'e indirilmiştir.

• Değişiklik yapılmadan önceki mevzuata göre; kurumlar vergisi mükellefleri geçmiş hesap dönemine ilişkin olarak verdikleri kurumlar vergisi beyannamelerine göre hesapladıkları kurumlar vergisinin %70'i oranında geçici vergi hesaplamaktadırlar.

• Kurumlar vergisi mükellefleri bundan sonra üçer aylık dönemler itibariyle çıkaracakları mali tablolara göre tespit (bilanço ve gelir tablosu) kurum kazançları üzerinden %25 oranında geçici vergi ödeyeceklerdir.

4.3.İstisna ve Muafiyetler Azaltılmıştır.

• Dernek ve vakıflar için önceki kanunda yer alan muafiyetlerden bir kısmı kaldırıldı.

• Turizm istisnası ile yatırım fonlarının katılma belgeleri ve yatırım ortaklarının hisse senetlerinden elde edilen kar payları istisnaları kaldırılmıştır.

• Finansman fonu düzenlemesi kaldırılmıştır.

Bu değişiklikler aslında Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemelere paraleldir.

5.KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

5.1.Bazı Teslimler Katma Değer Vergisinden İstisna Edilmiştir.

• Yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri belirli şartlarla istisna hale getirilmiştir.

• Külçe gümüş teslimleri vergiden istisna hale getirilmiştir.

• Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulması amacıyla oluşturulan iktisadi işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri ile konut yapı kooperatiflerinin üyelerine teslimleri vergiden istisna hale getirilmiştir.

Konut teslimlerinde katma değer vergisi istisnası, net alanı 150 metrekareye kadar olan konutlar için 31.12.1997 tarihine kadar uygulanmıştı. Bu sürenin dolması ile 01.01.1998 tarihinden itibaren vergiye tabi tutulan konut teslimleri %1 vergi oranı kapsamına alınmıştır.

Yeni vergi kanunu ile 01.08.1998 tarihinden geçerli olmak üzere Katma Değer Vergisi Kanunu'na daimi bir bent eklendi. Buna göre;

• Sadece konut yapı kooperatiflerinin kendi üyelerine yapacakları konut teslimleri 01.08.1998 tarihinden itibaren vergiden istisna olacak,

• Bu istisna sürekli olup herhangi bir süre kısıtlaması olamayacak,

• Kooperatifler tarafından üyelerine teslim edilen konutların tesliminde net alana ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmayacaktır.

Sadece üyelerine konut teslimlerinde bulunan konut yapı kooperatiflerinin mükellefiyet tesis ettirmelerine ve beyanname vermelerine gerek bulunmamaktadır.

01.08.1998 tarihinden itibaren kurulan bu tür kooperatifler hiçbir şekilde mükellefiyet tesis ettirmek ve beyanname vermek durumunda değildir.

01.08.1998 tarihinde önce kurulmuş olan konut yapı kooperatiflerinin ise vergiye tabi başka işlemlerinin bulunmaması halinde, Temmuz-Ağustos-Eylül/1998 dönemini kapsayan 3 aylık beyannamelerini verdikten sonra mükellefiyetleri silinecektir. Bu kooperatifler vergiye tabi başka işlem yapmadıkları sürece katma değer vergisi beyannamesi vermeyecekler.

Konut yapı kooperatifleri bünyesinde birikmiş olan sonraki döneme devreden katma değer vergisi; 25 Ekim 1998 tarihine kadar verilmesi gereken beyannamelerde yok edilemiyorsa; kalan tutar gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınacaktır.

Yukarıda izah edilen istisna sadece konut yapı kooperatiflerince üyelerine yapılan teslimler için geçerlidir. Yani üye dışı işlemler vergiye tabi olacak.

Katma Değer Vergisi kapsamına giren diğer konut teslimlerinde;

• Net alanı 150 metrekareden küçük olanlar konutlar için %1,

• Büyük olanlar için %15 oranında katma değer vergisi uygulaması devam edecektir. Zaten üye dışı işlem yapan kooperatiflerin kurumlar vergisi açısından da muafiyeti ortadan kalkmaktadır.

29.07.1998 tarihinde önce bina inşaat ruhsatı alınmış inşaatlara ilişkin olarak;

• Konut yapı kooperatiflerine karşı yapılan inşaat taahhüt işleri ile,

• Sadece 150 metrekareyi aşmayan konutlarla sınırlı olmak üzere kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları (SSK, Emekli Sandığı, Bağ-Kur) ile belediyeler yapılan inşaat taahhüt işleri 01.01.1998 tarihinden geçerli olmak üzere katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

Bu istisna 01.01.1998 ile 29.07.1998 tarihleri arasında %1 vergi oranı uygulanmış bu tür işlemler bakımından da geçerlidir.

Bu dönem içerisinde kendilerine yapılan inşaat taahhüt işleri nedeniyle müteahhitlere katma değer vergisi ödeyen konut yapı kooperatifleri, kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ile belediyelerin, müteahhitlerle birlikte vergi dairesine başvurmaları halinde, gerekli iade işlemleri başlayacaktır.

5.2. Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlere İlişkin KDV Bir Defada İndirim Konusu Yapılabilecektir.

Yürürlükten kaldırılan hükümlere göre amortisman tabi iktisadi kıymetler dolayısıyla ödenmiş bulunan katma değer vergisi üç yılda üç eşit taksitte indirim konusu yapılmaktaydı.

Yapılan yeni düzenleme ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere teslimi gerçekleşen bu tür kıymetler için yüklenilen katma değer vergisi bir defada indirim konusu yapılabilecektir.

Bir başka ifade ile emtia katma değer vergisi nasıl indirim konusu yapılyorsa bundan sonra, amortisman tabi iktisadi kıymet katma değer vergisi de aynı şekilde indirim konusu yapılabilecektir.

5.3. Katma Değer Vergisi Kanununda Bazı Hükümler Kaldırıldı.

• İşletmede imal ve inşa edilen amortisman tabi iktisadi kıymetlerle ilgili düzenlemelerin tamamı kaldırılmıştır.

• Bunun dışında bir çok teknik tabir ve ibare değişikliği yapılmıştır.

6. EMLAK VERGİSİ KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

6.1. Emlak Vergisi Oranları İndirildi.

Emlak Vergisi Kanunun 8 ve 18. Maddelerinde 4369 sayılı Kanunla

yapılan değişikliklere göre eski ve yeni vergi oranları aşağıdaki gibi olmuştur.

üzerinden "binde 1" oranı dikkate alınarak bina vergisi hesaplanacaktır.

Gayrimenkulün Cinsi	Eski Vergi Oranı (Binde)	Yeni Vergi Oranı (Binde)
Konut	4	1
Bina	5	2
Arsa	6	3
Arazi	3	1

Bu değişiklik 4369 sayılı Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girdiğinden, 29.07.1998 tarihinden itibaren verilecek beyannameler ile beyanını yenileyen mükelleflerin beyanları üzerinden tarh olunacak emlak vergisi; konutlarda binde 1, diğer binalarda binde 2, arazilerde binde 1, arsalarda ise binde 3 oranı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

6.2. İndirimli Vergi Oranından Yararlananlar Artırıldı.

Emlak Vergisi Kanununun emeklilere ilişkin vergi oranını düzenleyen mükerrer 8. maddesi yürürlükten kaldırılmış ancak; aynı konu Emlak Vergisi Kanununun 8. maddesinde yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan bu düzenlemeye göre;

• Emekliler ile bunların dul ve yetimleri,

• Kendi üzerine kayıtlı meskeni olmayan emeklilerin eşleri (başka geliri olmamak şartıyla),

• Şehitlerin dul ve yetimleri,

• Gaziler,

indirimli vergi oranı kapsamına alınmıştır. Bu indirimli vergi oranı Türkiye'de tek meskeni olanlar için uygulanacak ve meskende bizzat oturma şartı aranmayacaktır.

6.3. 1998 Yılında Uygulanacak Emlak Vergisi Oranları Farklıdır.

Yukarıda belirtilen emlak vergisi oranları 29.07.1998 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yeniden belirlenmiştir.

Ancak; 1998 yılına münhasır olmak üzere, yeni oranlara göre hesaplanacak emlak vergisi, eski oranlar esas alınarak asgari beyanlar üzerinden hesaplanacak vergiden az olmayacaktır.

İndirimli oran kapsamındaki emeklilerin beyan ettikleri matrahlar

Ancak; mükelleflerin ödeyecekleri bina vergisi, asgari değerler üzerinden, belirlenen "binde 2" oranı dikkate alınarak hesaplanan vergiden az olamayacaktır.

İndirimli vergi oranı kapsamına yeni giren emeklilerin eşleri, şehit dul ve yetimleri ile gaziler için, Bakanlar Kurulu Kararı ile herhangi bir yetki kullanılmamış olup, normal oranlar uygulanacaktır. Yani bunlar için indirimli vergi oranı uygulanmayacaktır. Ancak 1999 yılında ödenecek verginin hesaplanmasında dikkate alınmak üzere bu yetkinin kullanılacağı tabiidir.

6.4. Daha Önce Emlak Vergisi Beyannamesi Vermiş Olup Beyanını Yenilemek İstemeyenlerin Durumu Ne Olacak?

1998 genel beyan dönemi için daha önce emlak vergisi beyanlarını verenler adına eski oranlara göre hesaplanan emlak vergisi tahakkuk edip kesinleşti. Yani oranların düşürülmesi nedeniyle daha önce beyanlarını vermiş olanlara herhangi bir vergi iadesi yapılması söz konusu değil. Diğer taraftan beyanlarını vermiş olanların henüz vadesi gelmemiş ve fiilen ödenmemiş olan taksitleri için de herhangi bir indirim yapılması mümkün değil.

Bunun yanında; asgari vergi değeri esas alınarak veya bu değer üzerinden beyanname vermiş olup bu değeri yükseltmeyi düşünmeyenlerin, dolayısıyla yeni beyanname vermeyecek mükellefler hakkında yeni kanun hükümlerine göre herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Özetle bu durumda olan mükelleflerden ilave bir vergi istenmeyeceği gibi, daha önceki beyanları üzerine hesaplanan vergilerin iadesi de söz konusu değildir.

6.5.Daha Önce Emlak Vergisi Beyannamesi Vermiş Olup Beyanını Yenilemek İsteyenlerin Durumu Ne Olacak?

Emlak Vergisi kanunun değişmeden önceki hükümlerine göre beyanda bulunmuş olan mükellefler; diledikleri takdirde yeni Kanun hükümlerine göre beyanlarını yenileyebilirler.

Bu beyanlar mevcut olan emlak vergisi beyannameleri ile yapılacaktır.

Yeniden beyanda bulunacak mükelleflerin sahip oldukları gayrimenkullere ilişkin olarak beyan edecekleri değerler, daha önce beyan ettikleri değerlerden az olamaz.

Beyanlarını yenileyenlerin beyan edecekleri rayiç değere göre tespit ettikleri tutarlar üzerinden yeni vergi oranları dikkate alınarak emlak vergisi hesaplanacaktır.

Ancak bu şekilde hesaplanan vergi, 1998 yılı asgari değerleri üzerinden eski oranlara göre hesaplanan emlak vergisinden az olamaz.

6.6.Yeni Kanunun Yayımlı Tarihine Kadar Beyanname Vermemiş Olanların Durumu Ne Olacak?

1998 yılı Mart ayında başlayan genel beyan dönemi yeni vergi Kanunu ile 30 Eylül 1998 tarihi mesai saati bitimine kadar uzatılmıştır.

Buna göre, Kanunun 29.07.1998 tarihine kadar emlak vergisi beyannamesi vermemiş olanlar, sahibi oldukları bina, arazi ve arsalarla ilgili beyannamelerini 30 Eylül 1998 tarihi mesai saati bitimine kadar ilgili belediyeler vereceklerdir. Bu beyan üzerine hesaplanacak emlak vergisinin ilk taksidini de aynı süre içinde ödeyeceklerdir.

Bu mükelleflerin beyan edecekleri bedeller üzerinden yeni vergi oranları esas alınarak emlak vergisi hesaplanacaktır.

Ancak; bu şekilde 1998 yılı için hesaplanacak emlak vergisi, asgari değerler üzerinden daha önceki oranlara göre hesaplanacak emlak vergisinden düşük olamayacaktır.

6.7.Emlak Vergisi Beyannamelerini Daha Önce Vermiş Olanlar Beyanlarını Neden Yenilemelidir?

1998 genel beyan dönemi için verilecek emlak vergisi beyannamelerinde yer alacak emlak değeri büyük önem taşımaktadır. Çünkü:

1. Yeni vergi yasası ile değişen gelir tanımı ve buna bağlı düzenlemelere göre, bundan sonra gayrimenkul satışlarından doğan kazançlar gelir vergisine tabi olacak.

2. Beyan edilecek emlak değeri bundan sonra satış halinde maliyet olarak dikkate alınacağı için, bu bedelin gerçeğe en yakın şekilde beyan edilmesi gerekir.

3. Gayrimenkullerin satışlarından doğan kazançların vergilendirilmesi halinde, kazancın tespitinde maliyet endekslenerek ve baz olarak 1998 yılında beyan edilen değer alınacak.

4. Bu şekilde tespit edilen maliyet bedeli ile satış bedeli arasındaki fark kazanç olacağından, maliyetin gerçeğe en yakın şekilde oluşması gayrimenkul sahibinin lehine olur.

5. Bir önceki yazımızda belirttiğimiz gibi 5 yıldan fazla elde tutulan konutların satışından doğan kazançlar 31.12.2008 tarihine kadar vergiden müstesnadır. Yani herhangi bir şekilde gelir vergisi alınmaz. Ancak beş yıllık süre doldurulmadan yapılacak satışlardan doğan kazancın hesaplanması sırasında, endeksleme yoluyla bulunacak maliyet bedelinin tespiti 1998 yılında beyan edilen değer esas alınarak yapılacaktır.

6. Konut dışında kalan gayrimenkuller için yukarıda belirtilen türden bir istisna da söz konusu değildir. Bu nedenle maliyet tespiti için 1998 yılı beyan edilen değeri baz alınacak.

Bu nedenlerle, emlak vergisi mükelleflerinin sahip oldukları bina, arsa ve arazilere ilişkin olarak rayiç değerler (gerçek değerler) üzerinden beyanda bulunmaları kendileri açısından yararlı olacaktır.

Diğer taraftan bazı kesimler yanlış bilgilendirilme dolayısıyla 1998 yılını takip eden ikinci genel beyan döneminde emlaklarının değerini rayiç bedele çekebileceklerini, bu nedenle şimdi rayiç bedellere göre beyana gerek olmadığı kanısındalar.

Bu son derece yanlış bir kanaattir. Çünkü bundan sonra emlaklerin satışında, 1998 yılı genel beyan döneminde tespit edilen değer esas alınacaktır. Bu duruma özellikle dikkat edilmesi gerekir.

6.8.Emlak Vergisinde Endeksleme Getirilmiştir.

1998 yılı genel beyan döneminde beyan edilecek değerler takip eden yıllarda yeniden değerlendirilme oranına göre yeniden endekslenerek, artırılmış olan bu tutar esas alınarak idare tarafından emlak vergisi yeniden hesaplanacak ve ödemeler buna göre yapılacaktır.

7.VERASET VE İNTİKAL VERGİSİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

• Yarışma ve çekiliş düzenleyen gerçek ve tüzel kişilerin, ikramiye kazananların ikramiyelerinden kesilecekleri bir beyanname ile bildirmeye mecbur tutulmalarına ilişkin olarak değişiklik yapılmıştır.

• Futbol müsabakalarına ait müşterek bahisler haricinde yarışma ve çekilişlerde ikramiye kazananların ikramiyelerinden kesilecek vergilerin beyanına ilişkin sürelerle ilgili olarak düzenleme yapılmıştır.

• Veraset ve intikal vergisinde, vergi oranları önemli ölçüde düşürülmüş, intikal tutarları artırılmış ve vergi yükü önemli oranda azaltılmıştır.

• Veraset ve intikal vergisinde, verginin ödenmesine ilişkin süreler kısaltılmıştır.

8.MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Motorlu taşıtlar vergisi uygulamasında taşıt pulu ile ödeme şeklinden vazgeçilmiştir.

9.HARÇLAR KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

Gayrimenkul alım ve satımında alıcı ve satıcıdan ayrı ayrı olmak üzere binde 48 oranında harç alınmaktaydı. Bunun toplamı binde 96, bir başka ifade ile %9.6 oranına tekabül etmekteydi.

Bu oranlar alıcıdan binde 10 ve satıcıdan binde 10 olmak üzere değiştirilmiş ve toplam harç yükü binde 20 olarak, bir başka ifade ile %2 olarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemenin emlak değerlerini gerçeğe yaklaştırması beklenmektedir.